

Circles of Support and Accountability

Een sociaal netwerk voor zedendelinquenten

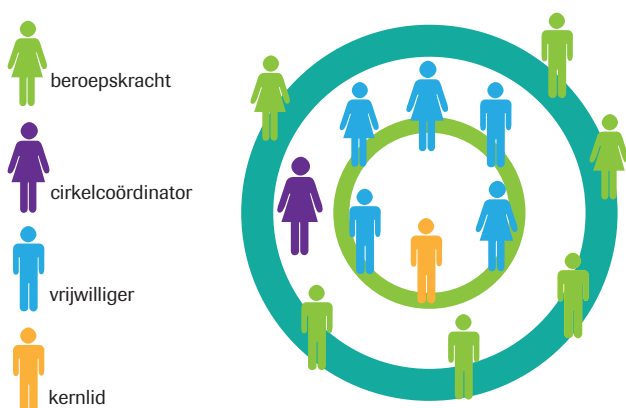
*Mechtild Höing en Audrey Alards**

Anders dan algemeen wordt aangenomen, recidiveren zedendelinquenten over het algemeen veel minder vaak dan plegers van andere delicten. Daartegenover staat dat de impact van zedendelicten enorm kan zijn. De zaak Anne Faber heeft pijnlijk duidelijk gemaakt dat er bij de resocialisatie van zedendelinquenten uiterst zorgvuldig te werk gegaan moet worden en relevante informatie bij de juiste personen terecht moet komen, om te voorkomen dat bekende zedendelinquenten nieuwe slachtoffers maken.

De maatschappelijke angst voor zedendelinquenten die terugkeren in de samenleving is groot, en de reacties zijn dan ook voornamelijk negatief. Het gevolg daarvan is dat zedendelinquenten in een isolement belanden, wat weer het risico op recidive verhoogt. Dit is enerzijds vanwege een gebrek aan hulpbronnen, waardoor stress en frustratie kunnen toenemen, anderzijds vanwege een gebrek aan toezicht, waardoor een op handen zijnde terugval bij zedendelinquenten onopgemerkt blijft.

Circles of Support and Accountability (COSA) is een aanpak die resocialiserende zedendelinquenten een kunstmatig sociaal netwerk biedt in de vorm van een groep zorgvuldig geselecteerde en getrainde vrijwilligers die ondersteuning bieden, maar ook alert zijn op signalen van risico. Daarbij wordt samengewerkt met professionele organisaties in de keten van nazorg, waardoor COSA een aanvulling vormt op de bestaande zorg, die meestal bestaat uit behandeling en het toezicht.

* Dr. M. Höing is docent en onderzoeker bij het lectoraat Transmuraal Herstelgericht Werken van Avans Hogeschool in Breda. Zij is daar als operationeel projectleider verbonden aan het project Sterktegericht werken met COSA buiten justitieel kader. A. Alards LLM is extern kenniskringlid bij het lectoraat Transmuraal Herstelgericht Werken van Avans Hogeschool in Breda. Ze is verbonden aan het lectoraat als senior cirkelcoördinator en onderzoeker.

Figuur 1 COSA-basismodel

Bron: Reclassering Nederland

In Nederland wordt COSA sinds 2009 door Reclassering Nederland uitgevoerd, en recent is er een pilot gestart met COSA in vrijwillig kader in een samenwerking tussen Avans Hogeschool en Stichting Exodus. Dit artikel beschrijft de aanpak, de effectiviteit, de methodische grondslagen en de werkzame factoren van COSA. In de afgelopen 25 jaar zijn er in steeds meer landen COSA-projecten gestart, waarbij variaties in de uitvoering zichtbaar worden. We bespreken enkele varianten en staan stil bij de consequenties daarvan.

Het COSA-model

COSA is bedoeld voor zedendelinquenten met een gemiddeld tot hoog recidiverisico, waarbij het recidiverisico deels samenhangt met een gebrek aan sociale ondersteuning. COSA heeft twee doelstellingen: 'geen nieuwe slachtoffers' en 'niemand wordt buitengesloten'. Door een gebalanceerde aanpak, waarin sociale ondersteuning gecombineerd wordt met het signaleren van risico's en passende interventies door de vrijwilligers en/of door betrokken professionals, wordt in gezamenlijkheid gewerkt aan beide doelen.

Het COSA-model bestaat uit een binnencirkel met de zedendelinquent ('kernlid' in een cirkel) en drie tot vijf vrijwilligers, met daaromheen een buitencirkel van professionals die betrokken zijn bij het kernlid, zoals de behandelaar, de forensisch sociale professional en de wijk-agent. Een professionele cirkelcoördinator begeleidt de binnencirkel en zorgt voor de communicatie tussen binnen- en buitencirkel.

De binnencirkel komt in het begin wekelijks bijeen, bespreekt het reilen en zeilen van het kernlid, en ondersteunt deze bij diens levensbehoeften, zoals het bestrijden van gevoelens van eenzaamheid en waardeloosheid, of het vinden van werk en vrijetijdsbesteding. Daarbij is van begin af aan bekend wat het delict was. Het kernlid bespreekt zijn signaleringsplan met de vrijwilligers, opdat zij alert kunnen reageren op risicovolle situaties of gedragingen. Van alle contacten met het kernlid worden verslagen gemaakt. De cirkelcoördinator houdt de betrokken professionals periodiek op de hoogte van het proces van de cirkel en het kernlid. Indien de situatie daartoe aanleiding geeft, kan de cirkelcoördinator direct schakelen met de buitencirkel, zodat tijdig en adequaat ingegrepen kan worden. Deze werkwijze wordt door alle cirkelleden tijdens de eerste bijeenkomst vastgelegd in een cirkelovereenkomst. Volledige transparantie ('geen geheimen') is het belangrijkste principe hierbij.

Openheid of intensivering van toezicht?

De meeste kernleden in Nederland lijken geen bezwaar te hebben tegen het principe 'geen geheimen'. Op basis van wederkerigheid omhullen kernleden veel ten opzichte van de vrijwilligers, in ieder geval meer dan bij de professionals (Alards 2013). Zij voelen zich vertrouwd in het bijzijn van de vrijwilligers en kunnen hun verhaal doen zonder dat zij zich afgewezen voelen als mens. Vrijwilligers bieden een luisterend oor, maar anders dan maatjes vragen zij door als zij vermoeden dat er risico's spelen. Vanuit het uitgangspunt dat kernleden verantwoordelijk zijn voor hun gedrag, worden zij daadwerkelijk door de vrijwilligers aangesproken op dat gedrag.

In de praktijk betekent dit dat de vrijwilligers een groot incasseringsvermogen moeten bezitten. Niet alleen wordt er regelmatig over seksualiteit gesproken, ook seksueel grensoverschrijdend gedrag en ongemakkelijke seksuele fantasieën komen aan bod. Vrijwilligers worden

gecoacht op het bewaken van hun eigen grenzen, en de cirkelcoördinator houdt rekening met hun diverse vaardigheden. Zo biedt COSA aan de ene vrijwilliger de ruimte om met het kernlid te spreken over diens seksuele fantasieën en wordt de andere vrijwilliger gerespecteerd in het mijden van dit lastige onderwerp. Door de diverse karakters en competenties onder de vrijwilligers is een verdeling van taken mogelijk. Bijvoorbeeld wanneer een kernlid de vrijwilliger vraagt of hij enkele afbeeldingen op zijn computer wil bekijken, omdat het kernlid twijfelt of dit wel of geen kinderporno betreft. Vrijwilligers die bereid zijn om te monitoren zullen eerder ja zeggen tegen zo'n verzoek dan de vrijwilligers die zich hebben aangemeld uit barmhartigheid en liever sociale steun verlenen.

Daar waar belangrijke zaken dienen te worden besproken, die de grenzen en taken van de vrijwilligers te boven gaan, biedt de cirkelcoördinator ondersteuning, al dan niet in samenwerking met professionals van de buitencirkel. 'Geen geheimen' staat hoog in het vaandel, en dat betekent dat de informatie hoe dan ook zal worden gedeeld. Door wie en wanneer is vaak nog een punt ter bespreking. Er wordt altijd naar gestreefd dat het kernlid zelf de relevante informatie deelt met leden van de buitencirkel, indien nodig met ondersteuning van de vrijwilligers en/of de cirkelcoördinator. De beslissing over wanneer informatie gedeeld moet worden, ligt altijd bij de cirkelcoördinator.

Voor vrijwilligers is het soms lastig om de informatie die zij krijgen van het kernlid direct te delen met de cirkelcoördinator. Zij weten immers dat het delen van bepaalde informatie (soms ten nadele van het kernlid) uiteindelijk bij de professionals in de buitencirkel terechtkomt en consequenties heeft voor het kernlid. Vrijwilligers vrezen vooral dat het kernlid het vertrouwen in hen zal verliezen. Zij voelen zich medeverantwoordelijk voor de resocialisatie van het kernlid, en wanneer een kernlid teruggeplaatst moet worden of zelfs recidiveert, kan dit negatieve emoties zoals stress en schuldgevoelens oproepen, omdat zij zich tekort voelen schieten ten opzichte van het kernlid en ten opzichte van de samenleving (Lowe 2018). In hoeverre bij kernleden door de monitoring in de cirkel negatieve emoties kunnen ontstaan, zoals het gevoel voortdurend in de gaten gehouden te worden, is voor zover wij weten nog niet onderzocht.

Effectiviteit

Dat COSA een relevante bijdrage kan leveren aan de reductie van zedenrecidive is inmiddels aannemelijk gemaakt. Canadese studies waarin een COSA-groep vergeleken wordt met een controlegroep laten een reductie in recidive bij de COSA-groep zien tussen 70% (Wilson e.a. 2007) en 83% (Wilson e.a. 2009). Ook in Engeland is in een studie met een vergelijkbare opzet een recidivevermindering (seksuele recidive en geweldrecidive) van 75% gemeten (Bates e.a. 2012). Bij de vergelijkbaarheid van de groepen in deze studies zijn echter vraagtekens gezet, want deelnemers aan COSA zijn per definitie gemotiveerd om niet te recidiveren (dit is immers een selectiecriteria), en mogelijk dus bij voorbaat in het voordeel. Ook werden slechts kernleden geïncludeerd die minimaal een halfjaar in een cirkel hadden deelgenomen. Dit argument speelt echter niet bij de enige gerandomiseerde gecontroleerde trial (RCT) die tot nu toe is uitgevoerd (Duwe 2018). In deze studie zijn in totaal 100 zedendelinquenten betrokken (50 in de COSA-groep, 50 in de controlegroep), die allen in principe aangemeld en gemotiveerd waren voor deelname aan COSA. Door gebrek aan vrijwilligers werd echter niet aan ieder geschikt kernlid een cirkel toegewezen. De toewijzing aan een cirkel werd op basis van toeval bepaald. Duwe gebruikte vier verschillende recidivematen: aanhouding voor een nieuw delict, veroordeling voor een nieuw delict, tenuitvoerlegging van een voorwaardelijk(e) straf(deel) in verband met een nieuwe overtreding, en tenuitvoerlegging van een voorwaardelijk(e) straf(deel) in verband met het overtreden van bijzondere voorwaarden. De gemiddelde follow-up bedroeg iets meer dan zes jaar. Duwe vond geen significant verschil in zedenrecidive (veroordeling voor een zedendelict), wel een duidelijk verminderde kans op een nieuwe aanhouding voor een zedendelict (88% minder). Met betrekking tot algemene recidive lieten de vier uitkomstmaten bij de COSA-groep een reductie zien van 49% tot 57% ten opzichte van de controlegroep. Drie studies naar kosteneffectiviteit laten een positieve balans zien ten gunste van COSA, maar deze onderzoeken zijn uitgevoerd in Engeland (Elliott & Beech 2013), Canada (Chouinard & Riddick 2015) en in de Verenigde Staten (Duwe 2018), en dus minder van betekenis voor de Nederlandse context, aangezien de justitiële kosten voor recidive verschillend zijn.

Reviews zijn uitgevoerd door Clarke en collega's (2017) en door Uzieblo en collega's (2018). De auteurs includeerden daarbij ook onderzoek naar psychosociale uitkomsten. Deze duiden erop dat COSA bijdraagt aan een verbetering van het emotioneel welbevinden, aan een verbeterde emotieregulatie, een sterkere interne *locus of control* en verbeterde *coping*vaardigheden. Bij langer lopende studies werd ook een verbetering van de sociale inbedding (wonen, werk, sociaal netwerk) gevonden (Clarke e.a. 2017). Terecht wordt door de auteurs van beide reviews opgemerkt dat het aantal effectstudies nog zeer beperkt is, en dat de meeste onderzoeken met methodologische problemen kampen die harde conclusies en de generalisatie van de uitkomsten belemmeren.

Theoretische grondslagen

COSA is een op de praktijk gebaseerde methode. De aanpak is in 1995 in Canada ad hoc ontwikkeld door een gevangenispastor en een aantal leden van zijn mennonitische kerkgemeenschap als reactie op de vrijlating van een bekende pedoseksueel, wiens terugkeer naar het stadje waar hij vandaan kwam grote maatschappelijke onrust veroorzaakte. Hoewel ad hoc ontwikkeld, kan de werkzaamheid van COSA verklaard worden vanuit recente inzichten uit de criminologie. Voor het theoretisch fundament van COSA bieden het Risk Need Responsibility-model (RNR) van Andrews en Bonta (2010), de *desistance*-theorie (Maruna 2001) en het Good Lives Model (Laws & Ward 2011) belangrijke aanknopingspunten.

Het RNR-model is inmiddels breed erkend als basis voor effectieve forensische interventies. Het risicobeginsel gaat ervan uit dat de kans op recidive kan worden gemeten, en een passende intensiviteit voor behandeling en/of begeleiding moet worden ingezet. COSA is een vrij intensieve aanpak en wordt om die reden slechts aangeboden aan kernleden met een gemiddeld tot hoog recidiverisico. Om aan het risicobeginsel te kunnen voldoen wordt tijdens de kennismakingsfase bij het kernlid een recente actuariële risicotaxatie (in Nederland: Static-99R, Stable-2007, Acute-2007) geraadpleegd en/of afgenomen. Het behoeftebeginsel zegt dat de interventie moet inwerken op de criminogene factoren ('criminogenic needs') van de delinquent. Dit is in feite de combinatie van dynamische risico- en beschermende facto-

ren, die bij ieder kernlid weer anders is. Door maatwerk te leveren en aan te sluiten bij actuele en individuele factoren kan de cirkel recht doen aan dit behoeftebeginsel. Het responsiviteitsbeginsel geeft aan dat rekening moet worden gehouden met de mate waarin de delinquent zijn eigen verantwoordelijkheid kan dragen, en in staat is tot leren (en op welke manier). Binnen COSA wordt voortdurend de afstemming met het kernlid gezocht en flexibel ingespeeld op diens persoonlijkheid en leerstijl. Daarbij biedt de diversiteit aan persoonlijkheden van de vrijwilligers ook een rijk en gevarieerd leerklimaat. De desistance-theorie gaat ervan uit dat stoppen met criminaliteit een proces is, waarbij de ex-gedeteneerde op een bepaald moment in zijn leven kiest voor een goed leven en afstand neemt van oude gedragspatronen die tot terugval kunnen leiden (Maruna 2001). Daarbij spelen ingrijpende levensgebeurtenissen, het accepteren van eigen verantwoordelijkheid en een bewuste keuze een belangrijke rol. Om toch een sluitend levensverhaal over zichzelf te ontwikkelen (een narratieve identiteit) herlabelt de 'desister' zijn eigen criminele verleden en benadrukt zijn nieuwe identiteit als de 'echte'. Daarin spelen adequate levensdoelen en gedragingen een grote rol. COSA ondersteunt dit proces door van meet af aan perspectief op een nieuw leven en een positieve identiteit te bieden.

Het Good Lives Model sluit aan bij de desistance-theorie door kaders te bieden waarmee verschillende levensdoelen in kaart worden gebracht (Laws & Ward 2011). Verondersteld wordt dat ieder mens in het leven op zoek is naar welbevinden op deze leefgebieden. Desisters zijn in staat gebleken inadequate (criminele) strategieën om deze doelen te bereiken om te zetten in adequate (prosociale). Interventies vanuit dit model richten zich op het creëren van een beter leven en waar mogelijk wordt betrokkenheid van de lokale samenleving gevraagd. De aanwezigheid van sociaal en menselijk kapitaal is voor zedendelinquenten noodzakelijk om uiteindelijk een beter leven te kunnen gaan leiden en zichzelf ook als volwaardig mens te zien. COSA draagt hieraan bij door een prosociaal netwerk met vrijwilligers te bieden. Daarmee krijgen zedendelinquenten de kans om hun sociaal en menselijk kapitaal te verrijken.

In het nieuwe COSA-project in Nederland ('COSA in vrijwillig kader') wordt daarnaast gewerkt vanuit de uitgangspunten van de methode Krachtwerk, omdat deze zich expliciet richt op complexe problematieken en op vrijwillige hulpverlening (Wolf 2016). COSA profileert zich in

binnen- en buitenland als een aanpak die vanuit het herstelrecht werkt. Binnen COSA in vrijwillig kader wordt daarom uitgegaan van vijf vormen waarin herstelprocessen plaatsvinden. Deze eerste vier vormen komen direct voort uit de theorie van Krachtwerk (Wolf 2016): persoonlijk herstel, herstel van sociale verbondenheid, herstel van sociale rollen en herstel van de rol als burger in de samenleving. Binnen de context van COSA heeft herstelrecht een prominente plek gekregen als het gaat om slachtofferbewust werken. Daarom heeft COSA in vrijwillig kader nadrukkelijk aandacht voor een vijfde vorm van herstel, namelijk herstel met het slachtoffer. De wens om ten behoeve van herstel in contact te komen met het slachtoffer wordt vaak gesignaleerd door vrijwilligers en/of de sociale omgeving van de persoon. Deze wens wordt kenbaar gemaakt bij de juiste professionals om, zo nodig, interventies met elkaar af te spreken. Hierbij zijn de wensen en behoeften van het slachtoffer leidend.

Werkzame factoren

COSA is niet op basis van een theoretisch model ontwikkeld en een theorie met betrekking tot de werkzame factoren kan slechts afgeleid worden uit de overeenkomsten die succesvolle cirkels vertonen. Verschillende kwalitatieve studies bieden hiervoor aanknopingspunten. De belangrijkste werkzame factor lijkt het inclusieve karakter van de cirkel te zijn. Kernleden voelen zich door het belangeloze engagement van de vrijwilligers weer (of voor het eerst) onderdeel van een groep, en hebben daarmee iets te verliezen. Sociale inclusie en ondersteuning bij het bereiken van adequate levensdoelen geven kernleden een basaal gevoel van 'erbij horen', wat weer een basis is voor mentaal welzijn en centraal staat in het proces van desistance (Hannem 2013; Höing e.a. 2017).

Een tweede factor is de ondersteuning die COSA biedt bij het ontwikkelen van adequaat en acceptabel (prosociaal) gedrag. Gedragsverandering wordt in de cirkel ondersteund door het kernlid aan te spreken op problematisch gedrag en door sociaal gedrag voor te leven. De vrijwilligers bieden een veilige ruimte voor het oefenen met nieuw gedrag en sociale vaardigheden. Daarbij moedigen zij het kernlid steeds aan (soms met enige druk) om verantwoordelijkheid te nemen voor het ontwikkelen van vaardigheden (Chouinard & Riddick 2015;

Fox 2016; Höing e.a. 2013, 2017; McCartan e.a. 2014). Veel kernleden zijn niet bekend met het ontvangen van positieve feedback in de vorm van complimenten en het vieren van succes, en vaak is dit een stimulerende ervaring die hun motivatie sterkt (Höing e.a. 2013).

Een derde werkzame factor wordt gezien in de focus op risicoreductie. COSA ondersteunt kernleden bij het naleven van bijzondere voorwaarden en bij de deelname aan behandelprogramma's (McCartan e.a. 2014). Vrijwilligers bevragen het kernlid over diens dagelijkse activiteiten, over zijn gedachten en houdingen, waardoor het kernlid alert blijft en informatie over actuele risicosituaties bekend wordt (Bates e.a. 2007; Chouinard & Riddick 2015; Höing e.a. 2017; McCartan e.a. 2014).

Een vierde werkzame factor is de aandacht voor het proces, zowel het proces van het kernlid in de zin van persoonlijke groei en afname van risico, alsook het proces van de cirkel als sociale groep. Periodieke evaluaties van beide processen en gerichte interventies door de cirkel zelf en door de cirkelcoördinator kunnen de cirkel op het juiste spoor houden (Höing e.a. 2013).

Deze vier kenmerken van een succesvolle cirkel worden in Nederlandse COSA-projecten beschouwd als de kern van het model (Höing e.a. 2013; Höing & Alards 2019). Het nastreven van modelintegriteit (een balans in de vier cirkelfuncties die past bij de behoeften van het kernlid) is standaard onderdeel van de training van vrijwilligers en vormt een belangrijke opgave voor de cirkelcoördinator.

Verspreiding van het model en lokale varianten

Nadat de eerste cirkel in 1995 in Hamilton, een klein stadje in de buurt van Toronto, van start was gegaan, is het model via het landelijk werkende gevangenispastoraat verspreid en overgenomen door lokale groeperingen in alle Canadese provincies (Chouinard & Riddick, 2015). Vervolgens verliep de verspreiding van COSA als een olievlek. Nieuwe projecten starten over het algemeen via directe samenwerking met al bestaande projecten, die kennis en expertise over de aanpak leveren. Inmiddels zijn er Europese COSA-projecten in Engeland & Wales, Ierland, Nederland, België, Catalonië, Italië, Letland en Bulgarije (Höing e.a. 2015), en Noorwegen en Zweden hebben ook interesse getoond.

In de Verenigde Staten begint COSA een steeds bekender verschijnsel te worden. Een overzicht van Elliott en collega's (2013) liet zien dat er in 2013 al in zes staten COSA-projecten waren gestart (Vermont, Minnesota, Californië, Colorado, North Carolina en Oregon), waarbij meestal samenwerking met Canada werd gezocht. Inmiddels heeft COSA haar weg ook naar de andere kant van de globe gevonden, en zijn met behulp van Engelse en Amerikaanse COSA-experts projecten gestart in Nieuw-Zeeland en Australië (Fox 2015; Van Rensburg 2012; Worthington 2015; Richards & McCartan 2018). Recentelijk heeft ook Japan interesse getoond in COSA, en COSA Canada maakt op haar website melding van projecten in Brazilië en Zuid-Korea (www.cosacanada.ca).

COSA positioneert zich nadrukkelijk als aanvulling op de professionele nazorg. Bij de implementatie van COSA zijn de nationale juridische context en de wijze van opzet en aansturing van invloed op het model. Hierdoor zijn er in de loop der tijd verschillende varianten ontstaan. Varianten zien we in de opzet van COSA-projecten, namelijk top-down versus bottom-up. Sommige projecten zijn opgezet, gefinancierd en aangestuurd vanuit justitiële overheden of (semi)overheidsdiensten (zoals door Reclassering Nederland), andere projecten ontstaan meer vanuit lokale maatschappelijke verbanden of organisaties (bijv. in Canada, Australië, Italië). Soms komen COSA-projecten door een samenwerking tussen justitie en maatschappelijke organisaties tot stand (sommige Engelse projecten; België). Projecten die vanuit lokale initiatieven gerund worden, zijn vaak kleinschaliger en hebben veelal moeite om voldoende structurele financiering te vinden, maar zijn flexibeler en hebben meer innoverend vermogen dan COSA-projecten die vanuit justitiële organisaties gerund worden en vaak structurele financiering ontvangen, maar ook belemmerd worden door bureaucratische organisatieprocessen (Elliott e.a. 2013; Fox 2016).

Ook in de wijze waarop de kwaliteitsbewaking van COSA-projecten is geborgd, zijn er varianten. In sommige landen is de kwaliteitsbewaking bij een landelijke koepel belegd (bijv. in Canada en Engeland), in andere landen worden projecten bijgestaan door een lokale of regionale stuur- of adviesgroep bestaande uit lokale netwerkpartners (COSA in Ierland, COSA in vrijwillig kader in Nederland). Dergelijke stuur- of adviesgroepen komen meer voor bij bottom-up projecten dan bij de projecten die via justitiële organisaties gerund worden.

Varianten zijn er ook in de uitvoering van het COSA-model. Terwijl COSA ontwikkeld is voor zedendelinquenten, zijn er inmiddels ook projecten die COSA aanbieden voor plegers van huiselijk geweld (HTV Circles in Engeland) en voor alle ex-gedetineerden met een gemiddeld tot hoog recidiverisico (Vermont, VS).

In de wijze waarop de monitorende functie van de cirkel wordt vormgegeven, zien we ook varianten van het basismodel. De eerste Canadese cirkels waren bedoeld voor hoogrisicozedendaders die hun straf volledig uitzaten en zonder enige vorm van toezicht terugkeerden in de samenleving. De cirkel moest min of meer zelf bepalen hoe met risico's en risicofactoren moest worden omgegaan. Inmiddels zijn in veel landen vormen van voorwaardelijke invrijheidstelling met langdurig toezicht en aanvullende bijzondere voorwaarden gebruikelijk geworden voor zedendelinquenten. Dit zijn zaken waarmee ook door de vrijwilligers bij de uitvoering van COSA rekening moet worden gehouden. In sommige staten in de Verenigde Staten, bijvoorbeeld in Vermont, zijn deze aanvullende voorwaarden dermate talrijk en complex, dat de professionele cirkelcoördinator alle cirkelbijeenkomsten bijwoont, om te voorkomen dat vrijwilligers en kernlid onbedoeld in situaties en activiteiten terechtkomen die tot overtreding van de voorwaarden kunnen leiden (Wennberg 2018). Anders dan in andere COSA-projecten wordt hier de toezichthouder van de reclassering ook betrokken in het principe 'geen geheimen' – en zijn vrijwilligers en de cirkelcoördinator verplicht alle overtredingen van de bijzondere voorwaarden te melden aan de toezichthouder (Wennberg 2018). Het COSA-model in Vermont is daarmee in feite een hybride model van vrijwillige en professionele ondersteuning.

In Nederland is er lange tijd uitsluitend gewerkt volgens het basismodel, zoals in de inleiding beschreven. Recent zijn er door Reclassering Nederland ook pilots uitgevoerd met andere COSA-varianten, zoals een COSA lightversie, waarbij een kernlid niet door een hele cirkel, maar door twee vrijwilligers wordt begeleid, onder dezelfde voorwaarden als in het COSA-model (mondelinge mededeling A. Andreas, Reclassering Nederland). Daarnaast wordt in een samenwerking tussen Avans Hogeschool en Stichting Exodus momenteel met subsidie van het innovatieprogramma 'Koers & Kansen' van het ministerie van Justitie en Veiligheid een pilot uitgevoerd met cirkels voor zedendelinquenten die geen justitieel kader hebben (COSA in vrijwillig